

IZDVAJAMO IZ OVE EDICIJE

VODENICA NA FLOSI, Džordž Eliot

ČOVEK BEZ OSOBINA, Robert Muzil

JADI MLADOGA VERTERA, Johan Volfgang Gete

MRTVE DUŠE, Nikolaj Gogolj

TES OD RODA D'ERBERVILA, Tomas Hardi

PROCES, Franc Kafka

ZLOČIN I KAZNA, Fjodor Dostojevski

SLIKA DORIJANA GREJA, Oskar Vajld

BOGORODIČINA CRKVA U PARIZU, Viktor Igo

MAJSTOR I MARGARITA, Mihail Bulgakov

FRANKENŠTAJN ILI MODERNI PROMETEJ, Meri Šeli

MOBI DIK, Herman Melvil

GOSPOĐA BOVARI, Gistav Flober

SRCE TAME, Džozef Konrad

RAT SVETOVA, Herbert Džordž Vels

NANA, Emil Zola

RAT I MIR I-II, Lav Tolstoj

PORTRET JEDNE DAME, Henri Džejms

ČIČA GORIO, Onore de Balzak

ŠLJIVIN CVET U VAZI OD ZLATA

MIGEL
DE SERVANTES

MAŠTOGLAVI IDALGO

DON
KIHOTE

OD MANČE

PRVI DEO

Prevela
Aleksandra Mančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Miguel de Cervantes Saavedra

EL INGENIOSO HIDALGO DON QUIXOTE DE LA MANCHA

Translation copyright © ovog izdanja 2024, LAGUNA

KLASICI
SVETSKE
KNJIŽEVNOSTI

Knjiga br. 56

SADRŽAJ

Od prevodioca	15
-------------------------	----

MAŠTOGLAVI IDALGO DON KIHOTE OD MANČE

Vojvodi od Behara	24
Prolog	25
Knjizi don Kihota od Manče	33

Prvi deo Maštoglavog idalga don Kihota od Manče

Glava prva Koja govori o prilikama i bavljenju slavnog i hrabrog idalga don Kihota od Manče	45
Glava druga Koja govori o prvom pohodu u koji je iz svoga kraja krenuo maštoglavi don Kihote	50

Glava treća	
Gde se pripoveda o tome kako se don Kihote na šaljiv način zaredio za viteza	56
Glava četvrta	
O onome što se našem vitezu desilo kad je napustio svratište	61
Glava peta	
Gde se nastavlja priповest o nesreći našega viteza	68
Glava šesta	
O smešnom i velikom pretresu koji su pop i brica sproveli u knjižnici našeg maštoglavog idalga	72
Glava sedma	
O drugom pohodu našeg dobrog viteza don Kihota od Manče	79
Glava osma	
O dobrom uspehu koji je hrabri don Kihote imao u stravičnoj i nezamislivoj pustolovini s vetrenjačama, uz druge događaje dostojne srećne uspomene	84

Drugi deo

Maštoglavog idalga don Kihota od Manče

Glava deveta	
Gde se zaključuje i okončava zapanjujuća bitka koju su vodili srčani Baskijac i neustrašivi Mančanac	95
Glava deseta	
O onome što se dalje desilo don Kihotu sa Baskijcem i o opasnosti u kojoj se našao pred silesijom Jangvešana . . .	100
Glava jedanaesta	
O tome šta se don Kihotu desilo s nekim kozarima	105
Glava dvanaesta	
O tome šta je neki kozar ispričao onima koji su bili s don Kihotom.	111

- Glava trinaesta
Gde se okončava priča o pastirci Marseli, uz druge događaje . 117
- Glava četrnaesta
Gde se navode stihovi beznađa pokojnog pastira,
uz druge nenadane događaje 126

Treći deo
Maštoglavog idalga don Kihota od Manče

- Glava petnaesta
Gde se pripoveda nesrećna pustolovina na koju se nameri don Kihote kad se nameri na neke bezdušne Jangvešane . . 139
- Glava šesnaesta
O onome što se desilo maštoglavom idalgu u konačištu za koje je on zamišljao da je zamak 146
- Glava sedamnaesta
Gde se nastavljaју muke nebrojene koje su odvažni don Kihote i njegov dobri štitonoša Sančo podneli u konačištu za koje je na svoju nesreću pomislio da je zamak . 153
- Glava osamnaesta
Gde se pripoveda o reči koja se povela između Sanča Panse i njegovog gospodara don Kihota, uz druge pustolovine dostojne spomena 161
- Glava devetnaesta
O mudrim rečima koje je Sančo razmenjivao sa svojim gospodarom i o pustolovini koja mu se zbila s nekim mrtvim telom, uz druge glasovite događaje 170
- Glava dvadeseta
O neviđenoj i nečuvenoj pustolovini kakvu nijedan glasovit vitez na svetu nikad nije okončao uz manje pogibelji nego što ju je okončao srčani don Kihote od Manče 177

- Glava dvadeset prva
 Koja priča o uzvišenoj pustolovini i bogatom ulovu
 Mambrinove kacige, uz druge stvari koje su zadesile
 našeg nepobedivog viteza 190
- Glava dvadeset druga
 O slobodi koju je don Kihote podario mnogim nevoljnicima
 što su ih protiv volje vodili onamo kuda ovi nisu želeli da idu 201
- Glava dvadeset treća
 O tome šta se desilo glasovitom don Kihotu u Sjeri Moreni,
 što beše jedna od najčudnovatijih pustolovina o kojima se
 pripoveda u ovoj istinitoj povesti. 211
- Glava dvadeset četvrta
 Gde se nastavlja pustolovina u Sjeri Moreni 221
- Glava dvadeset peta
 Koja se bavi čudnim stvarima što se dogodiše u Sjeri Moreni
 srčanom vitezu don Kihotu od Manče, i o ugledanju
 na Beltenebrosovo ispaštanje koje je ovaj učinio 229
- Glava dvadeset šesta
 Gde se nastavlja o tankočutnim delima koja je
 od zaljubljenosti činio don Kihote u Sjeri Moreni 245
- Glava dvadeset sedma
 O tome kako su pop i brica prošli u svojoj nameri, uz druge
 stvari dostojne da budu ispričane u ovoj velikoj povesti. . . 252

Četvrti deo

Maštoglavog idalga don Kihota od Manče

- Glava dvadeset osma
 Koja govori o novoj i prijatnoj pustolovini koja se popu
 i brici dogodila na istoj planini 271

Glava dvadeset deveta Koja govori o pameti lepe Doroteje, uz druge stvari veoma prijatne i zabavne	284
Glava trideseta Koja govori o veseloj dosetki i zapovesti izdatoj da bi se naš zaljubljeni vitez oslobodio preteškog ispaštanja koje je sebi nametnuo	296
Glava trideset prva O prijatnom razgovoru koji se poveo između don Kihota i Sanča Panse, njegovog štitonoše, uz druge događaje	305
Glava trideset druga Koja govori o tome šta se sa celom don Kihotovom družinom desilo u konačištu	314
Glava trideset treća Gde se pripoveda <i>Novela o neumesnom ljubopitljivcu</i>	321
Glava trideset četvrta Gde se nastavlja <i>Novela o neumesnom ljubopitljivcu</i>	339
Glava trideset peta Gde se okončava <i>Novela o neumesnom ljubopitljivcu</i>	358
Glava trideset šesta Koja govori o žestokoj i bezmernoj bici koju je don Kihote vodio sa mešinama crnog vina, uz druge čudnovate događaje koji su se desili u konačištu	366
Glava trideset sedma Gde se nastavlja povest o glasovitoj infantkinji Majmuniji, uz druge vesele pustolovine	375
Glava trideset osma Koja govori o čudnovatoj besedi koju je don Kihote održao o oružju i knjigama	385
Glava trideset deveta Gde sužanj priča o svom životu i doživljajima	389

Glava četrdeseta	
Gde se nastavlja sužnjeva priča	397
Glava četrdeset prva	
Gde sužanj dalje nastavlja priču o svom doživljaju.	409
Glava četrdeset druga	
Koja govori o tome šta se još važnije desilo u krčmi i o mnogim drugim stvarima koje вреди znati	427
Glava četrdeset treća	
Gde se pripoveda prijatna povest mazgarskog momka, uz druge neobične događaje koji su se desili u konačištu . . .	434
Glava četrdeset četvrta	
Gde se nastavljaju nečuveni događaji u konačištu	444
Glava četrdeset peta	
Gde se do kraja razjašnjava sumnja oko Mambrinove kacige i oko samara, uz druge dogodovštine, u celoj istini	452
Glava četrdeset šesta	
O spomena vrednoj pustolovini s kvadriljerima i velikoj okrutnosti našeg dobrog viteza don Kihota	460
Glava četrdeset sedma	
O neobičnom načinu na koji je don Kihote od Manče začaran, i drugim slavnim događajima.	468
Glava četrdeset osma	
Gde kanonik nastavlja o viteškim knjigama, uz druge stvari dostojne njegovog uma	477
Glava četrdeset deveta	
Gde se priča o mudrom razgovoru koji je Sančo Pansa vodio sa svojim gospodarom don Kihotom.	484
Glava pedeseta	
O razboritim raspravama koje su vodili don Kihote i kanonik, uz druge događaje	491

Glava pedeset prva	
Koja govori o onome što je kozar ispričao svima koji su vodili odvažnog don Kihota	497
Glava pedeset druga	
O kavzi koju je don Kihote poveo s kozarom, uz neobičnu pustolovinu s pokajnicima, koju je priveo srećnom svršetku po cenu znoja svog.	502
O izvorniku	515
Dodatak	
Krađa i vraćanje Sančovog magarca prema revidiranom madridskom izdanju iz 1605. godine	521
Dodatak XXIII poglavlju	521
Dodatak XXX poglavlju	522
Glosarijum	523

GLAVA PRVA

KOJA GOVORI O PRILIKAMA I BAVLJENJU SLAVNOG
I HRABROG IDALGA DON KIHOTA OD MANČE

U jednom mestu u Manči, čijeg imena ne želim da se setim, nema tome mnogo vremena, živeo je neki idalgo od onih s kopljem u ostavi, drevnim štitom, mršavom ragom i brzonogim hrtom. Papazjanija s nešto više govedine nego ovčetine, uveče najčešće pihtije, subotom kajgana sa čvarcima, petkom sočivo, nedeljom koje golupče pride, na to je odlazilo tri četvrti njegovog imanja. Ostatak bi dokrajčili sukneni haljetak, za svečane dane kratke čakšire od velura, s naglancima od istog, a preko nedelje se dičio odelom od najfinijeg sivog vunenog sukna. U kući je imao gazdaricu koja je prešla četrdesetu i sestričinu koja nije zašla ni u dvadesetu, i momka za po kući i po trgu, koji bi jednako osedlao ragu kao što bi se i dohvatio kosira. Bližio se naš idalgo pedesetog godini. Bio je krepke građe, suvonjav, upalog lica, nepokolebljivi ranoranic i ljubitelj lova. Ima onih koji umeju da kažu kako mu je prezime bilo „Kihada“ ili „Kesada“, jer se autori koji o ovome slučaju pišu u tome donekle razlikuju, mada se prema verovatnim domišljanjima može naslutiti da se zvao „Kihana“. Ali to je malo važno za našu priču: dovoljno je da se u pripovedanju o njemu ni za trunku ne napušta istina.

Treba, dakle, znati da se taj gorepomenuti idalgo, u trenucima dokonosti – koji su tokom godine bili najbrojniji – predavao

čitanju viteških knjiga, s tolikim oduševljenjem i uživanjem da je bezmalo potpuno zaboravio na to da se bavi lovom, pa čak i da upravlja imanjem; i njegova radoznalost i ludost u tome postadoše tolike da je prodao mnogo jutara zemlje za sejanje kako bi kupio knjige o vitezima iz kojih će čitati, i tako navukao u kuću sve kojih je uspeo da se domogne; i od svih njih, nijedna mu se nije činila tako dobra kao one koje je sastavio čuveni Felisijano de Silva, jer su mu jasnoća njegove reči i ona njegova zamršena razmišljanja izgledali kao od bisera, a naročito kada bi u čitanju došao do onih slatkih reči i do pisama sa izazovima na dvoboj, gde je na mnogim mestima nalazio napisano: „Umnost bezumlja što se mom umu nudi, na takav način um mi slabi da je razumno što se žalim na vašu lepotu.“ Kao i kada bi čitao: „Višnja nebesa što vas vašom božanstvenošću božanski zvezdama krepe i čine vas dostojnom dostojanstva kojeg se vaša uzvišenost udostojiti može...“

Uz ovakve razloge siroti vitez gubio je razum, i san mu nije dolazio na oči sve u želji da iz njih izvučе smisao, koji ne bi izvukao niti ga shvatio ni sam Aristotel, kada bi samo toga radi vaskrsao. Nije baš najbolje stajao ni s ranama koje je don Belijanis zadavao i primao, jer je zamišljao kako će mu, ma koliko ga veliki majstori lečili, lice i celo telo opet ostati prekriveni ožiljcima i belezima. Ali pored svega, hvalio je kod njegovog autora to što je knjigu završio obećanjem one beskonačne pustolovine, i mnogo mu je puta navrla želja da uzme pero i doslovno je okonča onako kako je tamo obećano; i nema nikakve sumnje da bi to i učinio, pa čak s time i izišao na kraj, da ga druge veće i stalne misli nisu u tome omele. Mnogo je puta vodio raspravu s popom iz svoga mesta – a to beše čovek učen, s diplomom iz Španskog Sela – o tome ko je bio bolji vitez: Palmerin od Engleske ili Amadis od Galeje; ali majstor Nikolas, brica iz istog mesta, govorio je da nijedan nije ravan Vitezu od Feba, i ako se neko može s njim porediti, to je don Galaor, brat Amadisa od Galeje, jer je dobro sviknut na sve, nije nekakav metiljavi vitez, niti onakav plačljivac kao njegov brat, i da ni po srčanosti nimalo ne zaostaje za njim.

Ukratko, toliko je uronio u to svoje čitanje da su mu u čitanju prolazile noći od svetla do svetla, i dani od mraka do mraka, te mu

se tako, od malo spavanja i mnogo čitanja, sasušio mozak i pamet je izgubio. Ispuni mu se uobrazilja svim onim što je u knjigama čitao, kako čaranjima tako i čarkama, bitkama, izazovima, ranama, slatkim rečima, ljubavima, mukama i nemogućim bezumicama; i toliko mu se u maštu usadilo da je istina cela skalamerija onih snoviđenja i izmišljaja o kojima je čitao, da za njega nije bilo druge tačnije povesti na svetu. Govorio je kako je Sid Ruj Dijas bio veoma dobar vitez, ali ni prineti Vitezu od Užarenog Mača, koji je samo jednim zamahom postrance na pole presekao dva ogromna divlja gorostasa. Bolje je stajao s Bernardom del Karpinom, jer je u Ronsesvalima ubio Rolana, začaranog, upotrebivši Heraklovo lukavstvo, kada je ono udavio Antaja, sina Zemlje, sopstvenim rukama. Veoma je lepo govorio o gorostasu Morganu, jer, mada je bio od onog pokolenja orijaša u kojem su svi nadmeni i neprikladni, on je jedini bio ljubazan i lepo vaspitan. Ali više od svih mu se dopadao Rejnaldo od Montalbana, ponajviše kada bi ga gledao kako izlazi iz svoga zamka i pljačka svakoga na koga naiđe, i kad je ono preko mora ukrao onog idola Muhamedovog što je sav bio od zlata, kako povest o njemu kaže. Dao bi on, samo da može dohvatiti i pokoji put ritnuti izdajnika Ganelona, i gazdaricu što je imao, pa čak i sestričinu pride.

Odista, kad mu već pamet bi na izmaku, naiđe mu najčudnija misao kakva je ikad došla nekom ludaku na ovom svetu, i to beše da mu se učini uverljivo i nužno, kako da bi svoju čast uvećao tako i da bi svojoj državi služio, da postane vitez lotalica i da hodi svuda po svetu s oružjem i konjem da traži pustolovine i da se bavi svime onim o čemu je čitao da su se bavili vitezi lotalice, sveteći se za svaku uvredu i izlažući se prilikama i opasnostima gde će, kada ih privede kraju, steći večno ime i slavu. Zamišljao je siromah da se srčanošću svoje mišice već beše krunisao barem za vladara Trapezunta; i tako, uz te tako prijatne misli, vođen neobičnim uživanjem koje je u njima osećao, požurio je da svoju želju sprovede u delo. I prvo što je učinio bilo je da očisti neki oklop što je pripadao njegovim pradedovima i što, zarđao i prekriven mahovinom, već ima mnogo vekova kako se nalazi ostavljen i zaboravljen u nekom budžaku. Očisti ga i popravi što je bolje znao

i umeo; ali vide na njemu veliki nedostatak, a to beše taj da nije bilo kalpaka s uglavljenim vizirom, nego samo obična kaciga; ali taj je nedostatak nadoknadila njegova veština, jer je od lepenke napravio vizir što je, uklopljen s kacigom, izgledao kao ceo kalpak. Istina, da bi isprobao da li je jak i može li izdržati udarac sečimice, isuka mač i udari ga dvaput, i već prvim za tili čas rasturi ono što je nedelju dana pravio; i učini mu se da je loše što ga je s takvom lakoćom razbio u paramparčad, i da bi se od te opasnosti obezbedio, uzme da ga ponovo pravi, stavivši gvozdene šipke iznutra, tako da ostade zadovoljan njegovom jačinom, i ne želeći da ga ponovo stavlja na iskušenje, ovlasti ga i uzme za najbolji kalpak s uglavljenim vizirom.

Zatim ode da poseti svoju ragu, i mada je ovoj duša bila u nozdrvama, i bila jadnija nego konj dvorske lude Gonele, što *tantum pellis et ossa fuit*, učini mu se da mu ni Aleksandrov Bukefal, ni Babijeka Sidov nisu ravni. Četiri mu je dana otišlo na razmišljanje o tome kakvo će ime konjicu nadenuti; jer – kako je sam sebi govorio – nije red da konj tako slavnog viteza, i toliko po sebi dobar, ostane bez poznatog imena; i zato se trudio da mu ga prilagodi tako da kazuje ko je on bio pre nego što je postao konj viteza lualice i šta je tada bio; jer veoma je razborito da, pošto su se za njegovog gospodara prilike promenile, bude promenjeno i njegovo ime, i da dobije neko slavno i zvučno, kako se i pristoji novom redu i novom zanimanju kojem je već pristupio; i tako, pošto je mnoga imena tvorio, brisao i odbacivao, dodavao, od-uzimao i ponovo pravio u pamćenju i mašti, na kraju mu dođe da ga nazove „Rosinante“, što će reći „Pre-raga“, a to je ime, po njegovom mišljenju, uzvišeno, zvonko i značajno za ono što je on nekada bio dok je bio raga, pre ovoga što sada jeste, i da dolazi pre, na prvom mestu među svim ragama na svetu.

Kad nadenu ime, koje mu toliko beše po volji, svome konju, htjede da ga nadene i sebi lično, i u toj misli istraja osam dana, pa se konačno nazva „don Kihote“; otuda, kako je već rečeno, nadoše razloga autori ove toliko istinite povesti da kažu kako se

nesumnjivo morao zvati „Kihada“, a ne „Kesada“, kao što su neki drugi hteli. Ali setivši se kuražnog Amadisa, koji se nije zadovoljio time da se nazove tek „Amadis“ i ništa više, nego je dodao i ime svoga kraljevstva i otadžbine, da je učini slavnom, te se nazvao „Amadis od Galeje“, tako htede, kao dobar vitez, i on svome imenu da doda ime svoga zavičaja i da se nazove „don Kihote od Manče“, čime je po svome mišljenju veoma živo govorio o svom poreklu i zavičaju, i učinio mu čast uzevši njegovo ime.

Kada je, dakle, očistio oklop, stavio vizir na kacigu, dao ime rahi sebi potvrdio viteško ime, uverio se da mu ne nedostaje više ništa osim da potraži neku damu u koju će se zaljubiti, pošto je vitez lualica bez ljubavi drvo bez listova i ploda, i telo bez duše. Govorio je sebi:

– Ako ja, zbog svojih hudih greha, ili zbog dobre sreće, naiđem negde na kakvog gorostasa, kao što se vitezima lualicama obično dešava, i ako ga u naletu srušim, ili ga raspolutim, ili, konačno, pobedim i savladam, zar ne bi bilo dobro da imam kome da ga pošaljem da se pokloni, da uđe i klekne pred mojom slatkom gospom i glasom krotkim i snishodljivim kaže: „Ja sam, gospo, div Dupeglavijan, gospodar arhipelaga Uštvanije, koga je u pojedinačnom boju pobedio nikada dolično nahvaljeni vitez don Kihote od Manče, koji me posla da se poklonim pred vašom milošću, kako bi vaša visost raspolagala mnome po svojoj volji“?

O, kako je samo uživao naš dobri vitez kad je sastavio taj govor, a još i više kad je našao kome će dati ime svoje dame! A beše, kako se veruje, u nekom mestu blizu njegovog, neka devojkica, seljančica, veoma lepog izgleda, u koju je neko vreme bio zaljubljen, mada, kako se čini, ona to nikad nije saznala niti takvo što pokazala. Zvala se Aldonsa Lorenzo, i ona mu se učini dobra da joj podari zvanje gospodarice svojih misli; i tražeći ime koje neće mnogo odskakati od njegovog, nego će vući i težiti kneginji i velikoj gospođi, na kraju je nazva „Dulsineja od Tobosa“, pošto je bila rodnom iz Tobosa: to je ime, po njegovom mišljenju, milozvučno, i izvanredno, i značajno, kao i sva ostala koja je sebi i svojim stvarima nadenuo.

GLAVA DRUGA

KOJA GOVORI O PRVOM POHODU U KOJI JE
IZ SVOGA KRAJA KRENUO MAŠTOGLAVI DON KIHOTE

Kada je, dakle, sve te pripreme obavio, nije hteo više da čeka sa sprovođenjem svoje namisli u delo, jer ga je na to terala i potreba koja se, kako je verovao, javila usled odugovlačenja, pošto beše toliko uvreda koje je hteo da osveti, krivdi da ispravi, bezumlja da zaleči, i zloupotreba da raščini, i dugova da naplati. I tako, ne obavestivši nikoga o svojoj nameri, i da ga niko nije video, jednog jutra, pre dana, a beše to jedan od onih vrelih u mesecu julu, oklopi se u sve svoje oklope, pope se na Rosinanta, stavi svoj kako-tako sklepani kalpak, dohvati se štita, uze koplje i na zadnja avlijska vrata iziđe u polje uz ogromno zadovoljstvo i veselje što vidi s kakvom lakoćom je sproveo početak svoje dobre želje. Ali čim se zateče u polju, zaskoči ga grozna misao, i to takva da ga umalo nije naterala da se ostavi započetog poduhvata; a beše mu palo na pamet da nije zaređen za viteza i da, prema zakonima viteštva, niti može niti sme ukrštati oružje s bilo kojim vitezom, a čak i kada bi to učinio, morao bi nositi oružje bez oznaka, kao vitez-početnik, bez belega na štitu, sve dok ga svojim naporima ne stekne. Ove misli ga naterase da se pokoleba u svom naumu; ali pošto njegovo ludilo beše jače od bilo kakvog drugog razloga, nameri da ga za viteza zaredi prvi na koga bude naišao, po ugledu na mnoge druge koji su tako činili, kako je pročitao u knjigama koje ga ovakvog napraviše. Što se tiče oružja bez oznaka, pomislio je da ih očisti tako da ih, ako do toga dođe, učini beljim od hermelina; time se umirio i nastavio put, ne birajući drugi do onaj koji je njegov konj hteo, verujući da se u tome sastoji snaga pustolovina.

I, sve tako idući, naš blistavi pustolov razgovarao je sam sa sobom i govorio:

– Ko sumnja u to da će u buduća vremena, kada na svetlost dana iziđe istinska povest mojih čuvenih podviga, umnik koji ih bude pisao početi, kad bude stao da opisuje ovaj moj prvi pohod ovako rano ujutro, na ovaj način: „Tek što je rumeni Apolon rasprostro preko širina i prostranstava zemaljskog šara zlatne niti svoje prelepe kose, i tek što su sitne šarene ptičice svojim harfolikim jezicima pozdravile slatkom i medenom harmonijom dolazak ružoprste zore što se, ostavljajući meki krevet ljubomornog muža, kroz vrata i balkone mančanskog horizonta smrtnicima pokazuje, kad glasoviti vitez don Kihote od Manče, ostavivši se dokone perine, uzjaha svog preslavnog konja Rosinanta i pođe putem preko drevnog i slavnog polja Montijela.“

Istina, tim je poljem išao. I nastavio je govoreći:

– Srećno doba i srećan vek onaj u kojem će se pojaviti moji slavni podvizi, dostojni da budu u bronzu urezani, u mermer uklesani i na drvenim pločama oslikani, kao spomen za budućnost. O, ti mudri čarobnjače, ma ko bio, kome će zapasti u dužnost da bude letopisac ove neobične povesti! Molim te da ne zaboraviš na mog dobrog Rosinanta, mog večnog druga po svim stazama i bogazama.

Zatim je ponavljao, kao da je odista zaljubljen:

– O, kneginjo Dulsinejo, gospodarice ovoga zatočenoga serdca! Ogromno je moje stradanije otkako ste me oterali i strogo i tvrdo mi zapretili da ćete mi zabraniti da se pojavljujem pred vašom lepotom. Preklinjem vas, gospo, spomenite se ovoga vama pokornoga serdca koje tolike jade zarad vaše ljubavi trpi.

Na to je nadovezao druge besmislice, sve onako kako su ga knjige naučile, oponašajući njihov jezik koliko je umeo. Uz to je išao tako sporo, a sunce je izišlo tako brzo i tako jarko, da bi bilo dovoljno da mu istopi mozak, samo da ga je uopšte imao.

Bezmalo celog tog dana išao je, a da mu se nije desilo ništa vredno spomena, i to ga je bacalo u očajanje, jer je želeo da smešta naleti neko na kome bi okušao srčanost svoje snažne mišice. Ima autora koji kažu da je prva pustolovina koja ga je snašla bila ona u Klancu Lapise; drugi kažu, ona s vetrenjačama; ali koliko

sam ja uspeo da saznam o tom slučaju, i po onome što sam našao zapisano u analima Manče, istina je da je on išao celog tog dana, i u sumrak, njegova raga i on bili su umorni i mrtvi gladni te, gledajući na sve strane da vidi hoće li otkriti neki zamak ili neku pastirsku bačiju gde bi se sklonio i gde bi mogao utoliti svoju veliku glad i nuždu, otkrije, nedaleko od puta kojim je išao, neko svratište, a to je bilo kao zvezdu da je opazio koja ga je, ne svojoj kapiji, nego tvrđavi njegovog spasa vodila. Ubrzao je korak i stigao do njega baš kada se smrkavalo.

Slučajno su na vratima stajale dve mlade žene, od onih što ih zovu sekadaše, što su išle za Sevilju s nekim mazgarima koji su, kako se dogodilo, baš te noći u svratištu zanoćili; a pošto je našem pustolovu sve što bi pomislio, video ili zamislio izgledalo kao da je napravljeno i kao da se događa baš onako kako je o tome čitao, čim je video svratište, zamislio je da je to zamak sa četiri kule s vrhovima od blistavog srebra, a nije izostao ni pokretni most i duboki jarak, uza sve one dodatke kojim se takvi zamkovi ukrašavaju. Priđe on svratištu koje mu se učinilo da je zamak, i nedaleko od njega pritegne uzde Rosinantu, očekujući da se neki patuljak pojavi na zidinama i najavi trubom da u zamak stiže vitez. Ali kad je video da se to oteglo i da se Rosinantu žuri da stigne do štale, priđe kapiji svratišta i vide one dve raspusne cure što su tamo stajale, i što su se njemu učinile dve prelepe deve ili dve ljupke dame koje se pred kapijom zamka rasonode. Tad se slučajno desi da neki svinjar što je po strnjištu skupljao krdo svinja (i nema šta da izvinite, jer se tako zovu) dune u rog, na čiji znak se svinje skupe, i don Kihotu se smesta ukaza ono što je želeo, a to je bilo da neki patuljak najavi njegov dolazak; tako on s izvanrednim zadovoljstvom stiže do svratišta i do dama koje, kada videše čoveka onako oklopljenog, sa sve kopljem i štitom, pune straha htedoše da uđu u krčmu; ali don Kihote, zaključivši po njihovom bekstvu da su se uplašile, podiže vizir od lepenke i otkri svoje suvo i prašnjavo lice, pa im blagim tonom i mirnim glasom reče:

– Nemojte se nadati u beg, vaše milosti, niti imajte straha od ma kakva nepodobija, jer viteški red kojem služim ne dopušta niti u njega spada da bilo kome vreda nanosi, a ponajmanje tako uzvišenim devama kao što se na vama vidi da ste.

One cure ga pogledaju, pa mu sve očima traže lice, koje je pokrio onaj nesrećni vizir; ali kad su čule da ih naziva devama, što je toliko strano njihovom zanimanju, nisu mogle da se uzdrže od smeha, i tako se don Kihote naljuti i reče im:

– Uzdržanost na lepoti lepo stoji i dolikuje, a inače, većma je glup smeh što od sitnoga uzroka potekne; ali ne velim vam to zato da bih vas ražalostio niti narav vašu žestio, jer moje ne ide dalje od toga da vama služim.

Jezik, koji gospođe nisu razumele, i smešan izgled našeg viteza terali su ih da se još više smeju, a njega da se još više ljuti, i sve bi to daleko otišlo da se u nekom trenutku nije pojavio krčmar, čovek koji, pošto je bio jako debeo, beše i veoma miroljubiv, i čim vide onaj nakaradni lik, opremljen oklopom i oružjem tako šarolikim kao što su uzde, koplje, štit i oklop, malo je falilo da se pridruži devama te i sam pokaže svoju razdraganost. Ali na kraju, strahujući od ove skalamerije, odluči da mu se uljudno obrati, i tako mu reče:

– Ako vaša milosti, gospodine viteže, tražite konak, osim postelje, pošto u ovom svratištu nema nijedne, sve ostalo će se u njemu naći, i to u obilju.

Kada don Kihote vide krotkost kastelana ove tvrđave, jer mu se takvim učinio gostioničar i njegovo svratište, odgovori:

– Ja sam, gospodine kastelane, svime zadovoljan, jer „oružje mi je ures, bitka je odmor za me“, itd.

Pomisli gostioničar da je to što mu je rekao da je kastelan uradio zato što mu se učinilo da je on od poštenih ljudi iz Kastilje, mada je on u stvari od prevrtljivih Andaluzana, i to sa obale Sanlukara, razbojničkog sjatila, ništa manji lopov nego Kak, niti manja varalica negoli paž od škole i znanja, pa mu zato odvrati:

– Po tome, ležaj vaše milosti tvrdi kamen jeste, i san vam je bdenje neprestano; kad je već tako, slobodno sjašite i budite

uvereni da ćete u ovoj kolibi naći priliku i prilike da ne spavate celu godinu dana, a kamoli samo jednu noć.

Rekavši to, priđe da pridrži uzengiju don Kihotu, koji sjaha s teškom mukom, kao neko ko celog dana ništa nije okusio.

Zatim opomenu gostioničara da dobro pazi na njegovog konja, jer je to na svetu najbolji primerak što hleba jede. Gostioničar ga pogleda, i ne učini mu se tako dobar kao što don Kihote kaže, pa ni pola od toga; kad ga smesti u štalu, vrati se da vidi šta će naručiti njegov gost, koga su deve razoružavale, jer su se već bile pomirile s njim; i mada su mu već bile skinule prsni i leđni deo oklopa, nikako nisu umele ni mogle da rastave kragnu, niti da mu skinu nesrećni kalpak, za glavu vezan zelenim trakama, koje bi morale da se preseku, pošto se čvorovi nisu mogli razdrešiti; ali on to nikako nije hteo da dozvoli, pa je tako cele noći ostao s kalpakom na glavi, te je bio najsmješnija i najčudnija prilika kakva se zamisliti može; i dok su mu skidale oklop, pošto je zamišljao kako su te povuci-potegni što su ga razoružavale u stvari visoke gospođe i dame iz toga zamka, on im veoma ljupko reče:

*Nikad vitez nije čio
od gospođa zaslužio
štoli danas don Kihote,
iz svoga sela kad se ote:
deve mlade zbrinule ga;
s njim bi zbrinut i ragov,*

iliti Rosinante, jer to je ime, gospođe moje, moga konja, a don Kihote od Manče je moje; i pošto nisam hteo da se otkrivam dokle ne učinim podvige koji će na vašu službu i polzu otkriti ko sam, nužda da shodno prilici prilagodim ovu staru romansu o Lanselotu beše povod da vam rečem svoje ime pre svake prilike; ali doći će vreme kada će mi vaša gospodstva naređivati, i ja ću se pokoravati, i snaga moje mišice pokazaće koliku želju imam da vam služim.

Devojke, koje nisu bile svikle da slušaju takve besede, nisu odgovorile ni reč; samo su ga upitale hoće li nešto da pojede.

– Obedovao bih bilo šta – odgovori don Kihote – jer, kako vidim, baš bi mi dobro došlo.

Nekom zgodom toga dana baš je bio petak, i u celom konačištu nije bilo ničega drugog osim nekoliko porcija ribe koju u Kastilji zovu saraga, u Andaluziji bakalar, na drugim mestima dimljenica, a na trećim pastrvica. Upitaše ga bi li slučajno njegova milost jela pastrvice, jer nije bilo druge ribe koju bi mu dali za jelo.

– Ako ima mnogo pastrvice – odgovori don Kihote – može da posluži umesto jedne pastrve, jer mi na isto dođe hoće li mi dati osam reala u novčićima po jedan, ili u samo jednom komadu. Štaviše, moglo bi se desiti da te pastrvice budu poput teletine, koja je bolja od govedine, kao i jaretina od jarčevine. Kako bilo da bilo, dajte ovamo, jer se napor i težina oružja ne mogu podneti ako se creva ne popunjavaju.

Postave mu sto ukraj vrata krčme, svežine radi, i domaćin mu donese porciju slabo namočenog i još gore ispečenog bakalara, i hleb isto onako pocrneo i ubudavio kao i njegovo oružje; ali bi tu povoda za veliki smeh kad ga videše kako jede, jer, pošto je na glavi držao kalpak, a vizir podigao, nije mogao ništa rukama da stavi u usta osim ako mu neko drugi to ne bi dao i stavio, i tako je jedna od onih gospođa služila u tu svrhu. Ali kad mu je htela dati da pije, nikako nije mogla, niti bi u tome uspela da gostioničar nije gurnuo trsku, pa stavivši mu jedan kraj u usta, na drugi sipao vino; na sve to je on strpljivo pristajao, samo da mu ne seku veze na kalpaku. Dok su se time bavili, naiđe nekim slučajem u svratište strojač krmaka, i kako stiže, dunu četiri-pet puta u sviralu od trske, po čemu se don Kihote konačno uveri da se nalazi u nekom čuvenom zamku, i da ga služe uz muziku, i da je onaj bakalar pastrva, hleb da je beo kao sneg, a kurve da su dame i gostioničar, kastelan u zamku, i uza sve to smatrao je da je dobro uradio što je bio onako rešen da krene u pohod. Ali najviše ga je brinulo što nije bio zaređen za viteza, jer mu se činilo da se ne može s pravom upustiti ni u kakvu pustolovinu dok se ne zaredi.